

Dagens namn

HÅKAN HAGWALL:

Birgitta Ulvhammar

Porträtt blir ofta elaka. Heltigenom negativa.

Låt oss därför, till förekommande av en sådan olycka, börja med ett positivt konstaterande om Birgitta Ulvhammar: Det är inte hon som utnämnt sig till generaldirektör för Skolöverstyrelsen. Med den utnämningen tillgick det, som de flesta känner till, så här.

Överdirektören i SÖ, Lars Sköld, blev tjänstledig i början av 1977 för ett utredningsuppdrag. SÖ behövde en lagkunnig ersättare. En stor del av SÖ:s arbete består ju i att tolka och tillämpa uppsjöar av svårtillgängliga, stundom nästintill obegripliga, lagar och förordningar.

Vad var då lämpligare än att kalla den jurist på utbildningsdepartementet som utformat en hel del av arbetsmaterialet, kansli-rådet Birgitta Ulvhammar. Hon blev långtidsvikarie på Skölds tjänst.

Så avled Jonas Orring, och den borgerliga trepartiregeringens interna fejd om generaldirektörsposten utbröt så gott som omgående.

Fälldin och hans kamrater i partiledningen kände ett behov av att trösta unga Christina Rogestam för att hon inte hade fått komma med i regeringen. Skolminister Mogård vägrade tvärt att utnämna en 34-årig fd kårpolitiker utan några erfarenheter från vare sig skolpolitik eller skolans verklighet. Det skulle dessutom vara att begå den skamliga handling som den socialdemokratiska regeringen häftigt kritiserats för: att med bortseende från förtjänst och skicklighet utnämna efter partimeriter.

Därmed gick ärendet i stå. Mogård – och moderaterna – ville ha en kompetent SÖ-

chef. Fälldin och centern ville ha Rogestam. Till slut blev det pinsamt. Det förstod Fälldin också. Och så ställde han Britt Mogård inför valet: ta min Christina, annars får du rätt och slätt befordra överdirektören, som redan vikarierar på tjänsten.

Efter mycken vända valdes det senare alternativet. Jur kand Birgitta Ulvhammar, med knappt ett års verksamhet i SÖ och ingen erfarenhet från skolarbetet bakom sig, blev chef för Sveriges viktigaste ämbetsverk. Dessutom var hon ju aktiv socialdemokrat – det noterades här och var med viss oro – men lättnaden efter att ha sluppit Rogestam och den skam en sådan utnämning skulle ha dragit över borgerligheten gjorde att utnämningen av Ulvhammar inte fick särskilt häftig kritik. Inte minst därför att det från så många håll, inklusive fru Ulvhammars eget, betonades att SÖ-chefens uppgift inte är skolpolitikerns utan den lojalt verkställande ämbetsmannens.

Det skulle dröja ett par månader innan det bröt löst. Kanske kan man säga att det började med en intervju i Svenska Dagbladet på sommaren 1978, där fru Ulvhammar i koncentrerad form lyckades prestera de flesta socialdemokratiska fördomarna på skolpolitikens område. Hon pratade om betyg, läroplaner, privatskolor, kunskaper, disciplinproblem etc som en fullfjädrad socialdemokratisk läxläsare. Så här lät det tex om ordningsproblemen:

”Det är naturligt att det kan bli stökigt i klassrummen. Det är svårt att undvika när skolan strävar efter att skapa kritiskt tänkande elever. Man måste då acceptera att det blir en livlig dialog där också undervisning-

MARKT
APPARATENS

en ifrågasätts.

Dessvärre finns det reaktionära personer som vädrat morgonluft när disciplinen debatterats. De vill återinföra den gamla ordningen där eleverna var objekt som inte fick opponera sig. Jag tror inte på något ordningssystem med straff. Det löser bara problemen tillfälligt."

Föreställningen att "kritiskt tänkande" måste leda till busliv, "stökigt i klassrummen", är inte alldeles logisk. Inte heller är det väl så många som kritiserat den eventuella förekomsten av "livlig dialog" i skolorna.

Lärarna blev riktigt ordentligt förargade på fru Ulvhammar. Då och då arrangerades tillfällen för generaldirektören att möta skolfolk. Varje sådant evenemang brukar förlöpa efter enahanda schema: först hålls ett långt, på förhand utskrivet, införande av fru Ulvhammar. Återstående tid åtgår för en kompakt kritik från lärare och rektorer.

Under fru Ulvhammars tid har SÖ:s program för en ny läroplansreform lagts fram. Detta försök till sabotage har naturligtvis mötts med en storm av kritik i massmedia, av skolpolitiker och av lärare. Kritiken har dock avisats. Det första greppet var att bara hävda att kritikerna var okunniga och inte hade trängt in i förslaget, eller att de, som lärarna, vägledades av ekonomiska intressen – fruktan för att bli av med undervisningstimmar.

Nästa försvarslinje var ännu genialare: SÖ-förslaget var alls inte kunskapsfientligt,

tvärtom. Kunskaperna betonades alldeles kolossalt. Det är bara det att man kan ha en mera "bred" syn på vad som är kunskaper...

Varken SÖ eller SÖ-chefen tycker om kritik. Debatten om skolan och Skolöverstyrelsen är alldeles för negativ, tycker Birgitta Ulvhammar. Den sysslar för litet med det som är "fint" i dagens skola. Följaktligen äskade hon i höstas väldiga anslagshöjningar till SÖ:s information för att underlätta en mera positiv skoldebatt.

Och så har SÖ under fru Ulvhammars ledning uttalat sig för ett avskaffande av betygen i grundskolan. Att majoriteten av länskolnämnderna avstyrkte en sådan linje spelade ingen roll.

I ingen fråga är fru Ulvhammar säkrare än när det gäller privatskolor. Dem tycker hon inte om. Hon har dock numera bringats till insikt om att det inte går att helt förbjuda dem: "Dessutom har vi, såvitt jag förstår, skrivit på europeiska konventioner som inte gör det möjligt att förbjuda dem." Så säger hon i en av sina senaste intervjuer.

Men det gäller att åtminstone motarbeta dem. För, som hon sagt ett otal gånger: Har vi en bra allmän skola, så behövs inga privatskolor.

Det var just det. Har vi en bra allmän skola? Får man ha en annan uppfattning om den saken än den som togförs av denna allmänna skolas högsta chef?

TV
SÄG